

Skoleregler, bortvisning og pålagt skolebytte

Gine Sørholt Janssen og Helene Asbjørnsen

Statsforvalteren

i Østfold, Buskerud, Oslo og Akershus

Agenda

- Hvorfor dette temaet?
- Skoleregler
- Bortvisning
 - Vilkår for å kunne fatte vedtak om bortvisning
 - Saksbehandlingsregler
 - Tips, triks og fallgruver
- Pålagt skolebytte
 - Vilkår og saksbehandlingsregler

Hvorfor dette temaet?

- Henvendelser og klagesaker til Statsforvalteren
- Regelverk og saksbehandlingsregler
- Usikkerhet knyttet til når ulike sanksjoner kan benyttes

Kap. 13 Ordenstiltak og skadeførebygging m.m

- Inngripende tiltak – krever hjemmel i lov
- Kapittel 13 regulerer
 - Bortvisning (§ 13-1)
 - Pålagt skolebytte (§ 13-2)
 - Fysisk inngripen. (§§ 13-3 til 13-5)
- Må ses i sammenheng med andre regler
 - Forvaltningsloven
 - Menneskerettighetene
 - Andre regler i opplæringsloven

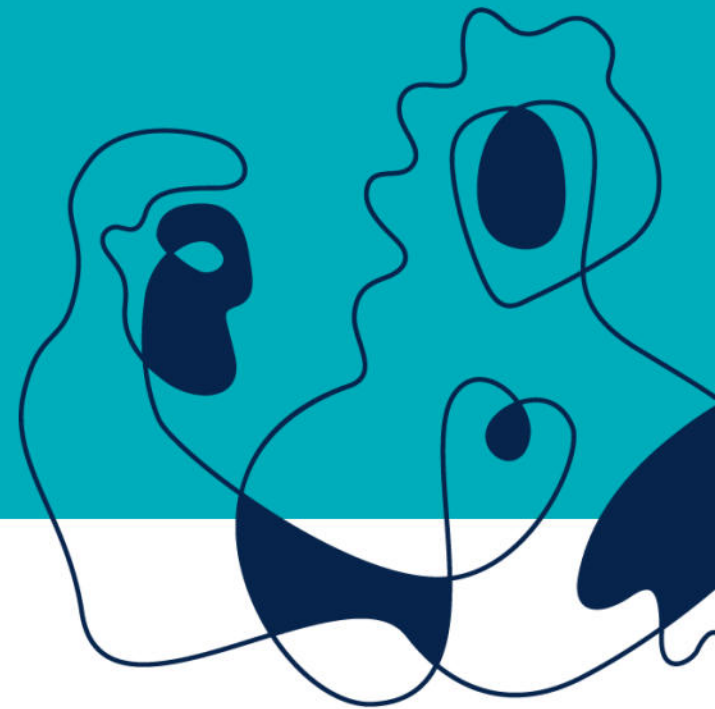

Skoleregler

Statsforvalteren

i Østfold, Buskerud, Oslo og Akershus

§ 10-7: Skoleregler

- Mindre detaljert regulering enn tidligere og endret navn
- Forskrift og skal kunngjøres i Norsk Lovtidend
- Bestemmelsen gir enkelte føringer om hva skolereglene skal inneholde
 - Organisering av skoledemokratiet (se § 10-5)
 - Rettigheter og plikter for elevene

«Kommunen og fylkeskommunen gir forskrift om organisering av skoledemokratiet og om rettar og plikter for elevane, mellom anna om orden og oppførsel (skolereglar).

Kommunen og fylkeskommunen kan i slike skolereglar angi kva tiltak som kan brukast når elevar bryt skolereglane, og korleis slike saker skal behandlast.»

Formålet med skolereglene

- Fremme læring, trygghet, trivsel, respekt og toleranse.
- Felles regler for hele skolesamfunnet kan bidra til å gi et trygt og godt skolemiljø.
- Være grunnlaget for vurdering i orden og oppførsel
- Klare og forutsigbare regler.
- Bevissthet rundt hva som er skolens syn på ønsket og akseptabel oppførsel.

Skolereglenes virkeområde

- Bestemmelsen og forarbeidene gir liten veiledning i skolereglenes virkeområde
- Skolereglene skal regulere forhold som er relevante for skolesamfunnet
 - Kjerneområdet for skolereglene er på skoleområdet i skoletiden
 - Skolens digitale infrastruktur
 - Elevenes atferd utenfor skolen og utenfor skoletiden dersom atferden er relevant for skolemiljøet

Skoleregler - Innhold

- Skolereglene kan også angi hva slags tiltak som kan brukes når elever bryter skolereglene og hvordan slike saker skal behandles
- Dersom skolen skal bruke tiltak overfor elever som bryter skolereglene, må disse være fastsatt i skolereglene
- Utover disse minimumskravene er det overlatt til skoleeier å bestemme skolereglenes innhold
- Skolereglene kan ikke fravike reglene i opplæringsloven eller andre lover. Det som fastsettes må være lovlig

Reaksjoner

Noen forhold å være bevisst på:

- Tiltak om skolemiljø
- Kollektiv straff
- Fysisk refsing eller annen krenkende behandling
- Forholdet til strafferetten

Orden og oppførsel

- Skolereglene skal gi klare rammer for god orden og oppførsel
- Formålet med vurderingen i orden og oppførsel er å fremme sosial læring, medvirke til et trygt og godt skolemiljø og gi informasjon om orden og oppførsel

Forskrift til opplæringsloven § 9-2

Formålet med vurdering i orden og i oppførsel er å fremme sosial læring, medvirke til et trygt og godt skolemiljø og gi informasjon om orden og oppførsel.

Skolereglene er grunnlaget for vurdering i orden og i oppførsel, jf. opplæringslova § 10-7. Orden heng saman med om elevane er punktlege og førebudde og følgjer opp arbeid. Oppførsel heng saman med om elevane viser omsyn og respekt for andre. Elevane skal vere gjort kjende med skolereglane.

(...)

Det skal ikkje leggjast avgjerande vekt på enkelthendingar med mindre dei er særleg klanderverdige eller grove.

Nedsatt standpunktkarakter i orden/oppførsel

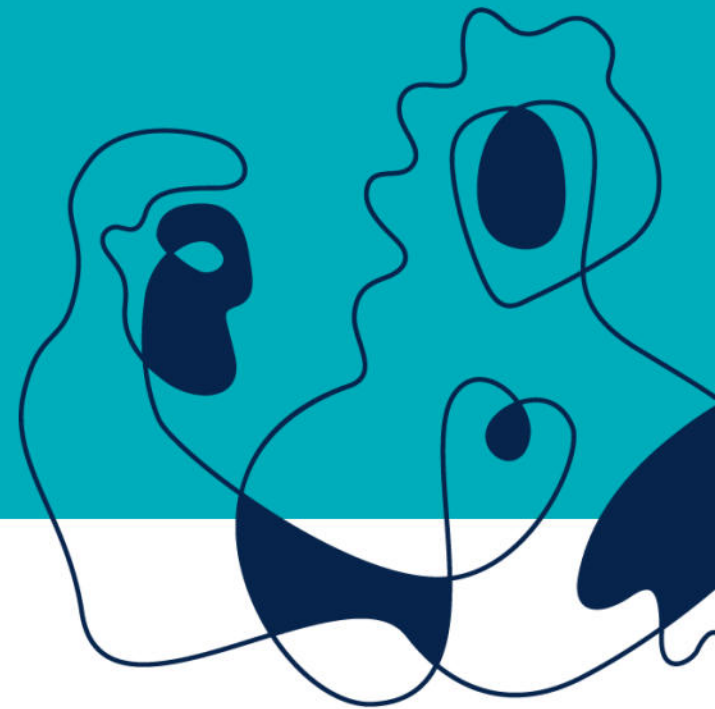
- Må være regulert i skolereglene
- Enkeltvedtak ved nedsatt standpunktkarakter som sanksjon etter enkelthendelse
- Saksbehandlingsregler og klagerett

Bortvisning

Statsforvalteren

i Østfold, Buskerud, Oslo og Akershus

Bortvisning - § 13-1

- Bortvisning innebærer at elevens rett til opplæring settes midlertidig til side.
 - Inngrep i retten til utdanning.
- Terskelen for bortvisning må derfor være høy og bare brukes helt unntaksvis. Dette gjelder særlig for elever på de lavere alderstrinnene.
- Forvaltningsloven gjelder.

«Kommunen og fylkeskommunen kan fastsette i forskrift om skolereglar etter § 10-7 at elevane kan visast bort frå opplæringa etter fleire eller grove brot på skolereglane, med dei avgrensingane som følgjer av denne paragrafen.

Ein elev kan ikkje visast bort dersom mindre inngripande tiltak er tilstrekkelege.

[...]

Forholdet til skolereglene

- Dersom skolene skal ha bortvisning som en mulig reaksjon, må det fastsettes i skolereglene.
 - Dersom det ikke er fastsatt i skolereglene, så kan det IKKE brukes. Loven er ikke et hjemmelsgrunnlag for å bruke det i enkelttilfeller.
 - Bortvisning kan bare brukes som reaksjon på brudd på skolereglene, ikke andre regler, som regler i oppl.
 - Dette stilles krav til utformingen av skolereglene. Må være dekkende for de situasjonene der skoleeier mener at bortvisning (og andre reaksjoner) er et aktuelt tiltak.

Forholdet til strafferetten

- Bortvisning er en ordensmessig reaksjon som er hjemlet i opplæringsloven, og er ikke å regne som straff etter strafferetten eller EMK.
 - Det er dermed en reaksjon, ikke en straff
- Selv om en elev kan oppleve bortvisningen som inngripende, er bortvisningen ikke tilstrekkelig inngripende til at den anses som straff
- En skole har behov for å kunne ta en elev ut av undervisningen av rent ordensmessige hensyn for å løse opp i en situasjon. Formålet er ikke her å gjengjelde, men å gjenopprette ro og orden

Vilkår

- 1) Grove eller flere brudd på skolereglene.
- 2) Kan ikke brukes dersom mindre inngripende tiltak er tilstrekkelige

«Kommunen og fylkeskommunen kan fastsette i forskrift om skolereglar etter § 10-7 at elevane kan visast bort frå opplæringa etter fleire eller grove brot på skolereglane, med dei avgrensingane som følgjer av denne paragrafen.

Ein elev kan ikkje visast bort dersom mindre inngripande tiltak er tilstrekkelege.

[...]

Vilkår

- 1) Grove eller flere brudd på skolereglene.
- 2) Kan ikke brukes dersom mindre inngripende tiltak er tilstrekkelige

«Kommunen og fylkeskommunen kan fastsette i forskrift om skolereglar etter § 10-7 at elevane kan visast bort frå opplæringa etter fleire eller grove brot på skolereglane, med dei avgrensingane som følgjer av denne paragrafen.

Ein elev kan ikkje visast bort dersom mindre inngripande tiltak er tilstrekkelege.

[...]

Grove eller flere brudd på skolereglene

- Hva som er et grovt brudd på skolereglene er en konkret og skjønnsmessig vurdering.
- Høy terskel for bortvisning. Bør bare brukes i helt spesielle unntakstilfeller.
- Ved bortvisning for resten av skoleåret i videregående skole krav om «særlig alvorlige» brudd på skolereglene

Grove eller flere brudd på skolereglene

- Det kan bare være aktuelt med bortvisning etter dette vilkåret dersom andre reaksjoner på tidligere brudd ikke har lyktes.
- Skal mye til før flere brudd som ikke er alvorlige, skal føre til bortvisning.
- Kan ikke brukes som et substitutt for manglende tilrettelegging i form av tilpasset opplæring eller individuell tilrettelegging.

Vilkår

- 1) Grove eller flere brudd på skolereglene.
- 2) Kan ikke brukes dersom mindre inngripende tiltak er tilstrekkelige

«Kommunen og fylkeskommunen kan fastsette i forskrift om skolereglar etter § 10-7 at elevane kan visast bort frå opplæringa etter fleire eller grove brot på skolereglane, med dei avgrensingane som følgjer av denne paragrafen.

Ein elev kan ikkje visast bort dersom mindre inngripande tiltak er tilstrekkelege.

[...]

Mindre inngripende tiltak

- Kan ikke brukes dersom mindre inngripende tiltak er tilstrekkelige
 - Krav om at den som gjør vedtaket må vurdere om tiltaket er et nødvendig og forholdsmessig tiltak i den konkrete situasjonen.
 - Eksempel på mindre inngripende tiltak: ikke sitte ved siden av hverandre i klasserommet

Hvor lenge kan bortvisningen vare?

- Tredje ledd viser en gradering av hvor lenge en bortvisning kan vare
 - 1.-7. trinn: Enkelttimer eller resten av dagen
 - 8.-10. trinn: Opp til tre dager
 - VGO: Opp til fem dager/resten av skoleåret
- Forholdsmessighetsvurdering
 - Skala fra én time til tre/fem dager/resten av skoleåret

(3) Elevar på 1. til 7. trinn kan visast bort for enkelttimar eller resten av dagen, og elevar på 8. til 10. trinn kan visast bort for opp til tre dagar. Foreldra skal få melding før ein elev på 1. til 7. trinn blir vist bort for resten av dagen. Elevar i den vidaregåande opplæringa kan visast bort for opp til fem dagar. Det kan også fastsetjast at elevar i den vidaregåande opplæringa kan visast bort for resten av skoleåret dersom regelbrota er særleg alvorlege.

Hvem kan fatte vedtak om bortvisning?

- Bortvisningens lengde har også betydning for hvem som kan bortvise
 - Rektor skal i utgangspunktet fatte vedtaket
 - Hvis ikke kommunen/fylkeskommunen har fastsatt noe annet: Rektor kan gi lærere myndighet til å vise elever bort fra en opplæringsøkt som læreren selv har ansvaret for, og ikke i mer enn to klokketimer
- Bortvisning resten av skoleåret må vedtas av fylkeskommunen

(4) Det er rektor sjølv som vedtar bortvising frå opplæringa. Om ikkje kommunen eller fylkeskommunen fastset noko anna, kan rektor gi lærarar høve til å vise bort elevar frå ei opplæringsøkt som læraren sjølv har ansvaret for. Bortvisinga kan ikkje gjelde for meir enn to klokketimar. Fylkeskommunen kan ikkje delegere myndigheita til å gjere vedtak om at ein elev i den vidaregåande opplæringa skal visast bort for resten av skoleåret til den enkelte skolen.»

Saksbehandlingsregler ved bortvisning

- Forvaltningslovens saksbehandlingsregler gjelder
 - Se særlig fvl. §§ 16, 17 og kapittel V
- Opplæringsloven §§ 10-1 (barnets beste) og 10-2 (elevens rett til å bli hørt) gjelder
- Foreldrene til elever på 1.-7. trinn skal varsles før eleven bortvises for resten av dagen (oppl. § 13-1)
 - Skolen skal ikke la eleven forlate skolen før foreldrene er varslet
 - Husk også opplæringsloven § 10-8 informasjonsplikten

Når krever bortvisning et enkeltvedtak?

- Bortvisning for en dag eller mer krever et enkeltvedtak etter forvaltningsloven

- Utgangspunktet er at bortvisning kortere enn en dag ikke krever et enkeltvedtak
 - Kunnskapsdepartementet: Så lite inngripende at det ikke er bestemmende for elevens rettigheter og plikter
 - Merk: Fvl. § 17 og oppl. §§ 10-1 og 10-2 gjelder fremdeles

Hva ser vi i saker om bortvisning?

- Manglende begrunnelser i vedtaket
 - Kan være vanskelig for Statsforvalteren å forstå hva som har skjedd og hva skolen har lagt vekt på
- Faktum
 - Viktig at skolen har sannsynliggjort hva som har skjedd og at det faktisk foreligger et brudd
- Viser ikke til hvilke(-n) bestemmelse i skolereglene som er brutt
- Ikke skriftliggjort vurdering av BB-beste eller hvorfor mindre inngripende tiltak ikke er tilstrekkelig

Nøkkelpunkter

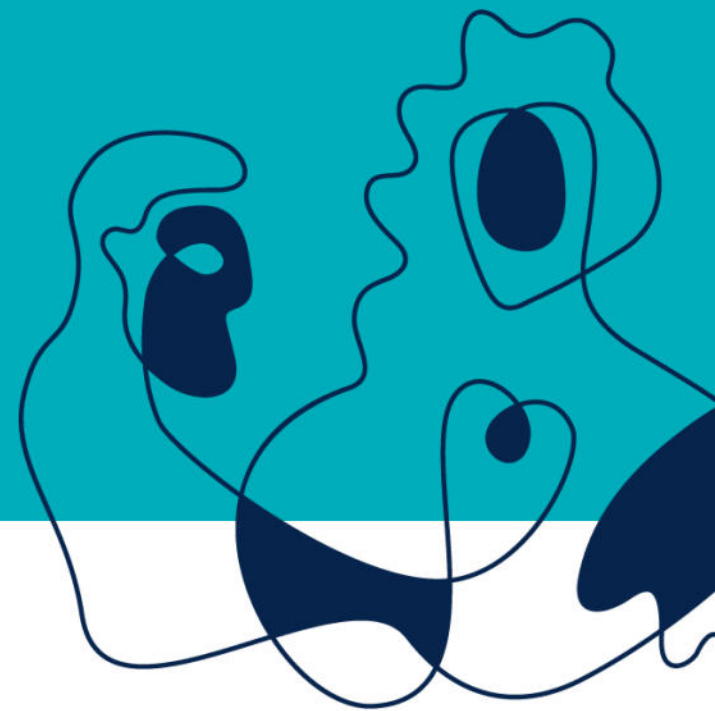
- ☐ Vis til hvilken skoleregel som gir adgang til bortvisning
- ☐ Vis til hvilken skoleregel som er brutt. Foreligger det flere eller grove brudd på skolereglene?
- ☐ Beskriv hva som har skjedd i saken. Hvorfor bortvises eleven? Hvilke hensyn har vært avgjørende? Har dere sannsynliggjort hva eleven har gjort?
- ☐ Vis hvilke mindre inngripende tiltak som er forsøkt/hvorfor mindre inngripende tiltak ikke er tilstrekkelig i saken
- ☐ Vis at det er gjennomført en forholdsmessighetsvurdering
- ☐ Vis at det er gjennomført en barnets beste-vurdering
- ☐ Sørg for at formkravene er oppfylt
 - ☐ Hvem har myndighet til å fatte vedtaket?
 - ☐ Forhåndsvarsel og kontradiksjon
 - ☐ Informasjon om klagerett og fremgangsmåte ved klage

Pålagt skolebytte

Statsforvalteren

i Østfold, Buskerud, Oslo og Akershus

§ 13-2: Pålagt skolebytte

- Et svært inngripende tiltak – vilkårene som må være oppfylte er derfor svært strenge
 - Innebærer at en elev må bytte skole av hensyn til de andre elevene ved skolen.
- Myndigheten til å fatte vedtak er lagt til skoleeier. Kan IKKE delegeres
- Skoleeier har ikke en plikt til å vedta pålagt skolebytte. Dette er en KAN-bestemmelse

Kommunen og fylkeskommunen kan gjere vedtak om at ein elev skal flyttast til ein annan skole dersom oppførselen til eleven går alvorleg ut over tryggleiken eller læringa til ein eller fleire medelevar.

Ein elev skal ikkje flyttast dersom mindre inngripande tiltak vil kunne avhjelpe situasjonen. [...]

Kommunen og fylkeskommunen kan ikkje delegere myndigheita til å gjere vedtak om skolebyte til den enkelte skolen.»

Generelt om pålagt skolebytte

- Et vedtak om skolebytte innebærer at eleven blir pålagt å bytte skole vekk fra en skole eleven i utgangspunktet har rett til å gå på
 - Rett etter § 2-6 (for grunnskolen)
 - Vedtak om inntak (vgo)
- Skoleeier kan bestemme at en elev av hensyn til de andre elevene må bytte skole.
 - Bestemmelsene gjelder ikke tilfeller da eleven selv ber om å bytte skole
- Elever har ikke rett til å kreve pålagt skolebytte for en medelev
- I praksis vil disse vedtakene bare fattes når det pålegges skolebytte, ikke når det «avslås». Da kan skoleeier stort sett vise til at man ikke kan kreve pålagt skolebytte for medelev

Grunnvilkår

Oppførselen til eleven må i alvorlig grad gå utover tryggheten eller læringen til en eller flere medelever

Mindre inngripende tiltak

En elev skal ikke flyttes dersom mindre inngripende tiltak vil kunne avhjelpe situasjonen

Kan likevel ikke pålegges

Eleven kan ikke pålegges skolebytte dersom eleven må flyttes ut av hjemmet eller det gjør at daglig skyss blir uforsvarlig.

Saksbehandlings-regler

- Forvaltningslovens saksbehandlings-regler gjelder
- Opplæringsloven §§ 10-1 og 10-2

Ekstraordinære tilfeller

Unntak fra tilfeller der man behøver å prøve ut mindre inngripende tiltak

Særregler for videregående opplæring

En elev kan ikke pålegges skolebytte dersom eleven må bytte utdanningsprogram eller programområde

Oppførselen til eleven går alvorlig ut over tryggheten eller læringen til en eller flere medelever

- Om skolen mener at skolebytte vil være det beste for eleven, men oppførselen til eleven ikke utgjør et problem for en eller flere medelever, kan ikke skolebytte vedtas. Dette skolebyttet krever samtykke og må være frivillig.
- Undersøkelsene må vise at oppførselen til en enkeltelev faktisk er en vesentlig årsak til at en eller flere medelever ikke har det trygt og godt på skolen eller lærer mindre.
- Anvendelsesområde

Oppførselen til eleven går alvorlig ut over tryggheten eller læringen til en eller flere medelever

- Må gjelde en eller flere medelever
 - Skolebytte kan ikke pålegges av hensyn til de ansatte

Oppførselen til eleven går alvorlig ut over tryggheten eller læringen til en eller flere medelever

- De negative virkningene må være kvalifiserte.
- Krav om konkret vurdering
- Subjektivt og objektivt element i vurderingen
 - I vurderingen skal det tas utgangspunkt i opplevelsen til medelevene.
 - MEN: det skal også gjøres en faglig vurdering av hva slags oppførsel som vanlig er egnet til å gå ut over tryggheten og læringen til andre elever i alvorlig grad.

Grunnvilkår

Oppførselen til eleven må i alvorlig grad gå utover tryggheten eller læringen til en eller flere medelever

Mindre inngripende tiltak

En elev skal ikke flyttes dersom mindre inngripende tiltak vil kunne avhjelpe situasjonen

Kan likevel ikke pålegges

Eleven kan ikke pålegges skolebytte dersom eleven må flyttes ut av hjemmet eller det gjør at daglig skyss blir uforsvarlig.

Saksbehandlings-regler

- Forvaltningslovens saksbehandlings-regler gjelder
- Opplæringsloven §§ 10-1 og 10-2

Ekstraordinære tilfeller

Unntak fra tilfeller der man behøver å prøve ut mindre inngripende tiltak

Særregler for videregående opplæring

En elev kan ikke pålegges skolebytte dersom eleven må bytte utdanningsprogram eller programområde

Mindre inngripende tiltak

- Det må vurderes om andre tiltak kan være tilstrekkelige til å forhindre at oppførselen til eleven går alvorlig ut over tryggheten og læringen til andre elever.
- Innebærer at andre tiltak som hovedregel skal prøves ut og evalueres før det er aktuelt å pålegge skolebytte.
 - Først og fremst aktuelt i saker som har gått over tid og blitt stadig mer belastende for medelevene, uten at tiltakene som er satt inn, har bedret situasjonen.
- Om andre tiltak er tilstrekkelige krever en vurdering av effekten av ulike tiltak som kan rettes inn mot situasjonen.
 - Det er ikke nødvendig at mindre inngripende tiltak kan løse problemet helt, men tiltakene må hver for seg eller i samspill redusere skadevirkningene slik at oppførselen ikke lenger vil gå ut over andre elever i alvorlig grad.

Likevel ikke prøve ut mindre inngripende tiltak først

- Svært høy terskel
- Ekstraordinære tilfeller- kan likevel være rett – av hensyn til medelevene at andre tiltak ikke blir prøvd ut før skolebytte blir gjennomført.
 - Tilfeller der behovet for å verne medelever er særlig stort. Eks. tilfeller hvor en elev har opplevd et grovt seksuelt overgrep fra en eller flere medelever, drapsforsøk eller andre ekstreme former for vold, og der det ikke er forholdsmessig eller rimelig å kreve at det først prøves ut andre tiltak.

En elev kan ikke flyttes dersom det fører til at eleven må flyttes ut av hjemmet eller gjør at daglig skyss blir uforsvarlig

- ««[H]eimen» skal forståast som der eleven bur og elles vil halde fram med å bu dersom hen ikkje blir pålagd å byte skole.»
- Hva som er forsvarlig skyss, må ses i sammenheng med reglene om skyss i oppl. § 4-1.

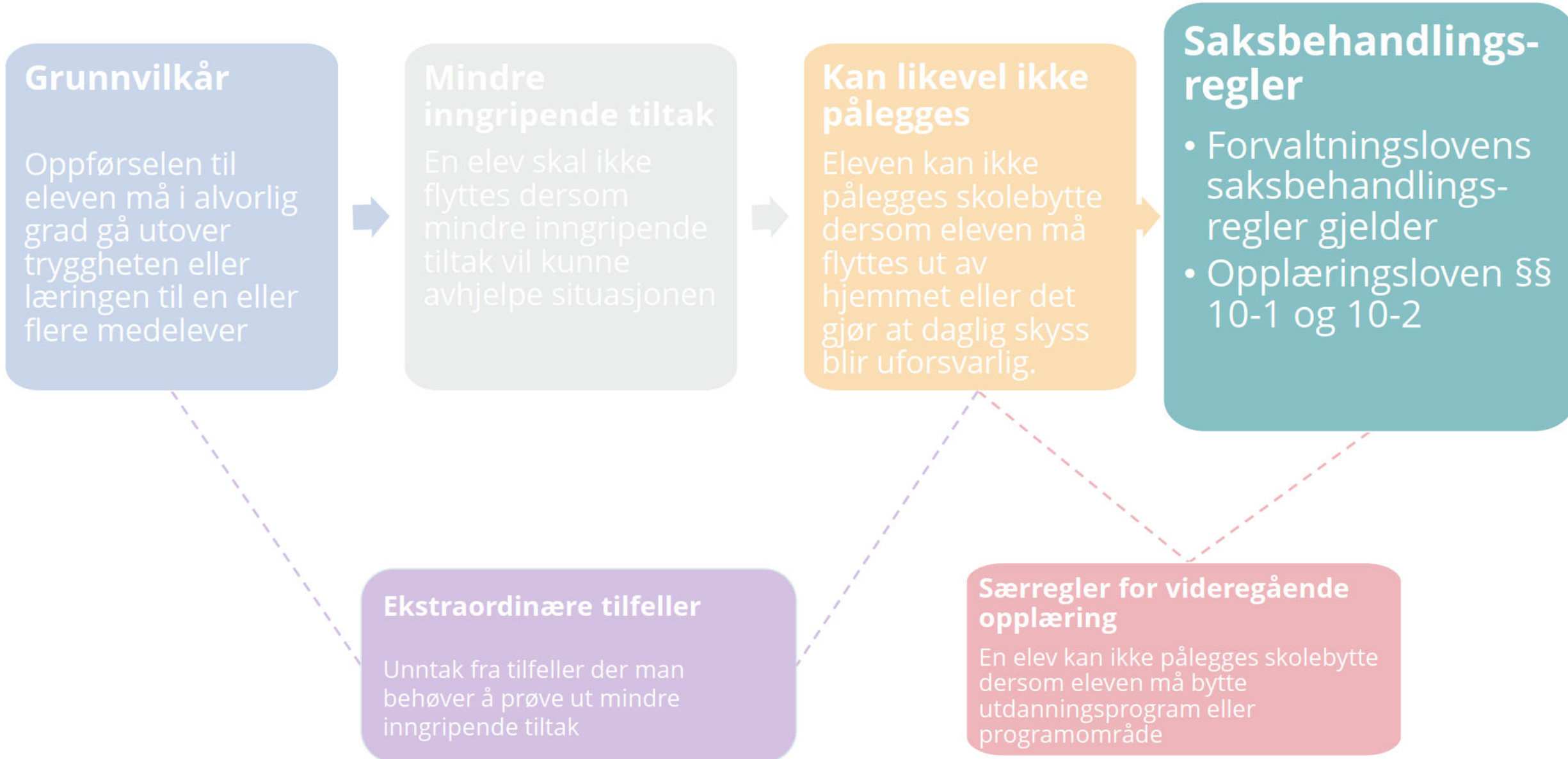

- Særlig regel for vgo: en elev kan ikke pålegges skolebytte om eleven må bytte utdanningsprogram eller programområde
 - Reglene om inntak til vgo vil begrense hvilke skoler det er aktuelt å flytte eleven til
 - Eleven må få tilbud om en fagkombinasjon ved den nye skolen som gjør at eleven kan fullføre på planlagt tid
 - Et skolebytte der det er nødvendig med omvalg for å kunne fullføre vgo, forutsetter samtykke fra eleven

Saksbehandlingsregler for pålagt skolebytte

- Forvaltningslovens saksbehandlingsregler gjelder
- Fvl. § 16 om forhåndsvarsling
- Fvl. § 17 om utrednings- og informasjonsplikten
 - I saker om pålagt skolebytte vil det i praksis være vanskelig å tenke seg tilfeller der kommunen eller fylkeskommunen vedtar pålagt skolebytte uten å ha rådført seg med ansatte ved skolen til eleven
- Fvl. Kapittel V om vedtaket
- Opplæringsloven §§ 10-1 (elevens beste) og 10-2 (elevens rett til å bli hørt) gjelder

Grunnvilkår

Oppførselen til eleven må i alvorlig grad gå utover tryggheten eller læringen til en eller flere medelever

Mindre inngripende tiltak

En elev skal ikke flyttes dersom mindre inngripende tiltak vil kunne avhjelpe situasjonen

Kan likevel ikke pålegges

Eleven kan ikke pålegges skolebytte dersom eleven må flyttes ut av hjemmet eller det gjør at daglig skyss blir uforsvarlig.

Saksbehandlingsregler

- Forvaltningslovens saksbehandlingsregler gjelder
- Opplæringsloven §§ 10-1 og 10-2

Ekstraordinære tilfeller

Unntak fra tilfeller der man behøver å prøve ut mindre inngripende tiltak

Særregler for videregående opplæring

En elev kan ikke pålegges skolebytte dersom eleven må bytte utdanningsprogram eller programområde

Takk for oss!

Spørsmål? Send sikker melding via statsforvalteren.no eller e-post til sfospost@statsforvalteren.no (ikke taushetsbelagte opplysninger).

Statsforvalteren

i Østfold, Buskerud, Oslo og Akershus

Facebook sfos.no

Nettside statsforvalteren.no/os